

Uppföljning av miljö- och klimatprogrammets gröna indikatorer för år 2024

Gröna indikatorer – summering av de gröna indikatorerna

1. Utsläpp växthusgaser i ton per invånare (dataserie april 2025)

Utsläpp av växthusgaser har minskat i kommunen och låg 2023 på 1 ton per invånare vilket motsvarar en minskning med 0,8 % jämfört med föregående år. Utsläppsstatistiken sammanställs på nationell nivå av RUS och SMHI och släpar efter med ett år. Notera att indikatorn inte redovisar utsläpp från konsumtion av varor som producerats utanför kommungränsen, utrikes flygresor samt elproduktion. På nationell nivå uppskattas konsumtionsbaserade utsläppen vara drygt 8 ton per invånare.

2. Körsträcka med bil (mil per invånare)

Den genomsnittliga körsträckan med bil per kommuninvånare uppgår till 720 mil, vilket motsvarar en ökning med 2,6 % jämfört med 2023. Körsträckan har därmed ökat för andra året i rad och är nu tillbaka på samma nivåer som före pandemin. Ökningen kan sannolikt förklaras av att fler återgår till arbete på sina arbetsplatser, ett ökat antal fritidsresor samt utmaningar inom kollektivtrafiken, vilket sammantaget kan bidra till ett ökat bilresande.

3. Andel nyregistrerade fossilbränsleoberoende fordon i det geografiska området

Vid slutet av 2024 var 81 % av de nyregistrerade fordonen fossilbränsleoberoende. Elbilar var dominerande och endast ett fåtal gasbilar och etanolbilar nyregistrerades. Andelen rena elbilar minskade från 1208 st år 2023 till 981 st år 2024 samtidigt som diesalbilar ökade något från 95 st till 113 st under samma period. Totalt sett var det en minskning av antalet nyregistrerade fordon med 15 % jämfört med året innan. Danderyds Kommun ligger återigen i topp i Sverige när det gäller privat ägda elbilar med 9,7 % av fordonsflottan.

4. Andel boende med luftkvalitet som överskrider miljökvalitetsmål för luft

Luftkvalitetsberäkningar från 2020¹ visar att 0,097 % av boende i Danderyd är exponerade för halter över miljökvalitetsmålet för partiklar (PM₁₀) där målvärdet är 15 mikrogram per kubikmeter (medelårsvärde). Detta är en kraftig minskning från luftkvalitetskartläggning från 2017 som visade att 1,8 % av boende var exponerade över miljökvalitetsmålet. En möjlig orsak är minskad trafik under pandemiåret 2020². Resultat från kommunens egna luftkvalitetsmätningar³ för 2024 är fyra överskridanden av MKN för PM₁₀ (dygnsmedel) vid den permanenta stationen och tre överskridanden vid den mobila. Det tillåtna antalet överskridanden vid en plats är 35 tillfällen per år.

¹ Svealands luftvårdsförbund (SLB) 2020, www.slb.nu/slbanalys/luftforeningskartor/

² Heltäckande kartläggningar görs ca vart 5e år, näst förväntas vara klar 2026

³ Aktuell luftkvalitet i Danderyds kommun danderydluft.se/hem

5. Antalet cykelpassager vid Stocksundsbron

Många väljer cykeln som transportmedel, vilket tydligt syns vid kommunens cykelräknare. Under 2013 registrerades att 459 114 cyklister passerade Stocksundet, sedan dess har antalet cyklister ökat och förra året passerade 611 046 cyklister. Det är en svagökning med 1 % från föregående år. Vädret har en stark påverkan på antal registrerade cyklister, en tidig eller kall vinter kan ha en betydande påverkan.

6. Andel fossilenergi av den totala energianvändningen i kommunens verksamhet

(byggnader och fordon)

Fossilbränsleandelen av energianvändningen för kommunens verksamhet avseende byggnader och transporter var 2,7 % år 2024 vilket är en förbättring jämfört med 10 % föregående år som var 3%. Det beror främst på minskning av inköpt fossilbränsle till kommunens fordon.

7. Andel skyddad natur (av total landareal)

Cirka 313 hektar vilket motsvarar 11,9 % av kommunens landareal, är skyddad natur. Nivån motsvarar genomsnittet i Sveriges kommuner.

8. Förändring av antalet uppmätta arter vid drygt 60 mätplatser i kommunen

Det löpande medelvärdet av antalet räknade arter visar en positiv trend, + 0,6 % jämfört med basåren 2014–2016. Mätningar av varje art görs i treårsintervaller. 2018 fåglar, 2019 dagfjärilar, 2020 växter, osv. Medelvärde används eftersom variationer förekommer under helt naturliga förhållanden. Vid 2024 års räkning visade att 15 fågelarter hade ökat, 27 arter låg på samma nivå men att 35 fågelarter minskat i antal, jämfört med år 2018. Till skillnad mot växter och fjärilar som är mer stationära i kommunen så rör sig fåglar över långa sträckor och ofta internationellt. Förklaring till minskning kan därför vara svåra att identifiera. Några kan vara ändrade förhållanden på övervintringsplatser, ändrade smittvägar och sjukdomar samt ändrade kläckningstider för insekter beroende på klimatförändringar, etc.

9. Andel kustnära vatten som uppfyller EU:s vattendirektiv

Inget av kommunens fyra ytvattenförekomster klarar miljökvalitetsnormerna enligt EU:s vattendirektiv. Rösjön uppnår "god ekologisk status". Edsviken samt Lilla och Stora Värtan har tilldelats "otillfredsställande" eller "måttlig" ekologisk status och har övergödningsproblematik. Danderyds ytvattenförekomster har tilldelats "ej god kemisk status". Halterna av kvicksilver (Hg) och polybromerade difenyletrar (PBDE) överskrider i Sveriges samtliga vattenförekomster till följd av atmosfärisk deposition. Dock har alla vattenförekomster i Danderyd ytterligare 1–5 ämnen som överskrider önskvärda nivåer.

10. Andel vattenprover vid badplatser med tjänlig kvalitet utan anmärkningar

Under sommaren år 2024 gjordes 36 provtagningar. Vid tre tillfällen visade resultatet att badvattnet var "tjänligt med anmärkning" vilket gav ett resultat på att 91,7 % av vattenproverna vid badplatser visade "tjänlig" kvalitet. Det är helt normalt att det förekommer vattenprover med anmärkningar då och då. Det kan exempelvis bero på fekalier från fåglar eller markavrinning efter regn. Vid efterföljande provtagning var bakteriehalten på en normal nivå.

11. Antal påstigningar på kollektivtrafik i kommunen

Danderyd hade 47 800 påstigande i kollektivtrafiken år 2024 under en genomsnittlig vintervardag. Detta är en ökning med 2,4 % jämfört med år 2023. Resandet är dock fortfarande 18 % lägre än år 2019, dvs innan pandemin. En möjlig förklaring till detta är förändrade resmönster då många delvis arbetar på distans.

12. Antal publika ladduttag

Under 2024 fanns det 246 publika ladduttag, varav 22 uttag för snabbladdning av fordon. Det är en ökning med 14 % från förra året. Trenden att flera privata aktörer etablerar laddning i kommunen håller i sig.

13 (a) Mängd kommunalt avfall insamlat ämnat för materialåtervinning (kg per invånare)⁴

År 2024 samlades 93 kg in per person i Danderyds kommun. Detta är en ökning med 1 kg per person jämfört med föregående år. Indikator omfattar avfall under kommunalt ansvar, exklusive slam från enskilda avlopp och fettavskiljare^[2]. Indikatorn anger inte den faktiska mängden som verkligen materialåtervinns, utan endast det som samlats in ämnat för materialåtervinning. En ökning kan vara negativ men bör generellt ses som positiv eftersom den ger indikationer på en välutvecklad insamling.

13. (b) Andel kommunalt avfall insamlat för materialåtervinning, inkl. biologisk behandling

Andelen 2024 är densamma som året dessförinnan och är på 42 %. Denna indikator omfattar samma fraktioner som 13 a samt därtill även mat- och trädgårdsavfall till biologisk återvinning. Mängderna mat- och trädgårdsavfall som gick till biologisk behandling ökade 2024 jämfört med året innan vilket är positivt om det beror på ökad sortering och inte har att göra med ökat matsvinn.

14. Andel inköpta ekologiska livsmedel i organisationen

Andelen inköp av ekologiska livsmedel i organisationen 2024 i kronor på 25,21 % vilket motsvarar 33,27 % i kg. Att andelen ekologiska inköp fortfarande är på en lägre nivå beror på fortsatt höga livsmedelspriser. Mer konventionella livsmedel köps in i stället för ekologiskt för att kompensera för de ökade kostnaderna.

15. Andel förskolor och skolor som är med i Grön Flagg

Danderyds kommun har tre grundskolor och fyra förskolor registrerade hos Håll Sverige Rent som administrerar Grön Flagg i Sverige. Detta innebär att 15 % av kommunens grundskolor och förskolor är med i Grön Flagg. En möjlig orsak till att andelen registrerade har minskat över tid är att Håll Sverige Rent tar ut en läsårslicens för deltagande i Grön Flagg.

⁴ Benämningen av indikatorn har ändrats för att vara mer korrekt och bättre spegla statistikverket Avfall webb.

^[2] Tex. förpackningar och returpapper, elavfall, batterier, grovavfall insamlat ämnat för materialåtervinning (till exempel metall, gips, planglas och kommunplast). Även matfett till återvinning inkluderas samt till exempel metall och plast som separerats från restavfall vid förbehandlingsanläggning till restavfall.

16. Andel kommunala storkök som är miljödiplomerade

Andelen miljödiplomerade kommunala storkök ligger på 82 % jämfört med förra årets 93 %. Minskningen beror på att en ytterligare förskola har catering på grund av för få barn. Det gör att de inte kan vara KRAV-certifierade. En skola är dessutom stängd för renovering. Alla kommunala förskolor, skolor och vård- och omsorgsboenden utom tre (två förskolor och ett vård- och omsorgsboende) är diplomerade i form av KRAV-certifiering.

17. Andel boende i Danderyd där riktvärden för buller från väg- och spårtrafik överskrids

Dygnsvärdet för buller, den så kallade ekvivalentnivån, visar att 20,9 % av de boende i kommunen år 2023 bodde i ett område där riktvärdet 55 dBA (Leq) vid fasad, överskreds. Detta är en förbättring med 11,4% jämfört med år 2019 då föregående bullerkartläggning genomfördes. Här är den dominerande bullerkällan statliga vägar.